

Συλλογή της Νομολογίας

Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-356/11 και C-357/11

**Ο. και S.
κατά
Maahanmuuttovirasto
και
Maahanmuuttovirasto
κατά
L.**

(αίτηση του Korkein hallinto-oikeus για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

«Ιθαγένεια της Ένωσης — Άρθρο 20 ΣΛΕΕ — Οδηγία 2003/86/ΕΚ — Δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως — Ανήλικοι πολίτες της Ένωσης οι οποίοι κατοικούν με τις μητέρες τους, υπηκόους τρίτων χωρών, επί του εδάφους του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια έχουν τα τέκνα — Δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος των μητέρων στις οποίες ανατέθηκε η αποκλειστική επιμέλεια των πολιτών της Ένωσης — Νέα σύνθεση των οικογενειών κατόπιν νέου γάμου των μητέρων με υπηκόους τρίτων χωρών και γεννήσεως τέκνων από τους γάμους αυτούς, τα οποία είναι επίσης υπήκοοι τρίτων χωρών — Αιτήσεις οικογενειακής επανενώσεως στο κράτος μέλος καταγωγής των πολιτών της Ένωσης — Άρνηση χορηγήσεως του δικαιώματος διαμονής στους νέους συζύγους λόγω ελλείψεως επαρκών πόρων — Δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής — Συνεκτίμηση του υπέρτατου συμφέροντος των τέκνων»

Περίληψη — Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 6ης Δεκεμβρίου 2012

1. *Ιθαγένεια της Ένωσης — Δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και ελεύθερης διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών — Οδηγία 2004/38 — Δικαιούχοι — Μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης τα οποία είναι υπήκοοι τρίτου κράτους — Προϋπόθεση — Πολίτης της Ένωσης που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας*

(Οδηγία 2004/38 του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 3 § 1)

2. *Ιθαγένεια της Ένωσης — Διατάξεις της Συνθήκης — Δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και ελεύθερης διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών — Άρνηση χορηγήσεως του δικαιώματος διαμονής στον νέο σύζυγο γονέα πολίτη της Ένωσης — Επιτρέπεται — Προϋποθέσεις — Άρνηση μη συνεπαγόμενη, για τον εν λόγω πολίτη, αδυναμία ασκήσεως στην πράξη, κατά το ουσιώδες μέρος τους, των δικαιωμάτων που συναρτώνται με την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης*

(Άρθρο 20 ΣΛΕΕ)

3. *Έλεγχοι στα σύνορα, άσυλο και μετανάστευση — Μεταναστευτική πολιτική — Δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση — Οδηγία 2003/86 — Έννοια του «προσώπου που αιτείται την οικογενειακή επανένωση» — Υπήκοος τρίτης χώρας γονέας τέκνου πολίτη της Ένωσης και τέκνου*

υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος δεν απολαύει του καθεστώτος του πολίτη της Ένωσης — Αίτηση οικογενειακής επανένωσης για τον άλλο γονέα της εν λόγω μικτής οικογένειας, ο οποίος είναι υπήκοος τρίτης χώρας — Εμπίπτει

(Οδηγία 2003/86 του Συμβουλίου, άρθρο 2, στοιχείο γ')

4. *Έλεγχοι στα σύνορα, άσυλο και μετανάστευση — Μεταναστευτική πολιτική — Δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση — Οδηγία 2003/86 — Σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων — Δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής — Υποχρέωση συνεκτιμήσεως του υπέρτατου συμφέροντος του τέκνου*

(Οδηγία 2003/86 του Συμβουλίου, 2η αιτιολογική σκέψη, άρθρα 5 § 5 και 7 § 1, στοιχείο γ'· Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρα 7 και 24 §§ 2 και 3)

1. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 41, 42)

2. Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν εμποδίζει κράτος μέλος να αρνείται σε υπήκοο τρίτης χώρας τη χορήγηση άδειας διαμονής λόγω οικογενειακής επανένωσης, όταν ο εν λόγω υπήκοος επιδιώκει να κατοικήσει με τη σύζυγό του, επίσης υπήκοο τρίτης χώρας η οποία διαμένει νομίμως στο εν λόγω κράτος μέλος και είναι μητέρα τέκνου από πρώτο γάμο, το οποίο είναι πολίτης της Ένωσης, καθώς και με το τέκνο από τον γάμο τους, το οποίο είναι επίσης υπήκοος της τρίτης αυτής χώρας, καθόσον η άρνηση αυτή δεν συνεπάγεται, για τον ενδιαφερόμενο πολίτη της Ένωσης, την αδυναμία πραγματικής ασκήσεως, κατά το ουσιώδες μέρος τους, των δικαιωμάτων που συναρτώνται με την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης.

Για να κριθεί αν η εν λόγω άρνηση επιφέρει το αποτέλεσμα αυτό, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας που έχει την αποκλειστική επιμέλεια ανήλικου πολίτη της Ένωσης έχει άδεια μόνιμης διαμονής στο οικείο κράτος μέλος, οπότε, κατά νόμον, ουδόλως υποχρεούται να εγκαταλείψει το πρόσωπο αυτό ή ο πολίτης της Ένωσης τον οποίο συντηρεί στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους και το έδαφος της Ένωσης λαμβανομένου υπόψη ως σύνολου.

Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως περί των μικτών οικογενειών, κρίσιμο είναι επίσης το ζήτημα των συνεπειών που μπορεί να έχει για την οικογενειακή ζωή η εκ μέρους του εν λόγω ανιόντος λήψη της αποφάσεως να εγκαταλείψει το έδαφος του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια έχει ο πολίτης της Ένωσης.

Συναφώς, πάντως, το γεγονός και μόνο ότι, για οικονομικούς λόγους ή προς τον σκοπό διατηρήσεως της συνοχής της οικογένειας εντός του εδάφους της Ένωσης, θα ήταν ευκαίριο τα μέλη οικογένειας αποτελούμενης από υπηκόους τρίτων χωρών και ανήλικο πολίτη της Ένωσης να διαμένουν μαζί με τον εν λόγω υπήκοο εντός του εδάφους της Ένωσης στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια δεν αρκεί, αφεαυτού, για να γίνει δεκτό ότι ο πολίτης της Ένωσης θα αναγκαστεί, σε περίπτωση μη χορηγήσεως αυτού του δικαιώματος διαμονής, να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης.

Ούτε το γεγονός ότι το πρόσωπο για το οποίο ζητείται η άδεια διαμονής λόγω οικογενειακής επανένωσης ζει ή δεν ζει υπό την ίδια στέγη με τη συντηρούσα και τα λοιπά μέλη της οικογένειας ούτε η μη βιολογική σχέση μεταξύ του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης είναι καθοριστικά στοιχεία για την εκτίμηση αυτή.

Αντιθέτως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας για τον οποίο ζητείται άδεια διαμονής δεν έχει τη γονική μέριμνα και την ευθύνη οικονομικής και συναισθηματικής στήριξης του πολίτη αυτού. Συγκεκριμένα, η σχέση εξαρτήσεως μεταξύ αυτού και του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας δύναται να διακυβεύσει την πρακτική αποτελεσματικότητα της ιθαγένειας της Ένωσης εφόσον η

εξάρτηση αυτή καταλήγει στο ότι ο πολίτης της Ένωσης θα υποχρεωθεί, στην πράξη, να εγκαταλείψει όχι μόνον το έδαφος του κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοος, αλλά και το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του, ως συνέπεια της απορριπτικής αυτής αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 49-56, 58, 82 και διατακτ.)

3. Αιτήσεις περί χορηγήσεως αδειών διαμονής λόγω οικογενειακής επανενώσεως υπέρ υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος επιδιώκει να διαμείνει με τη σύζυγό του, η οποία είναι επίσης υπήκοος τρίτης χώρας διαμένουσα νομίμως στο εν λόγω κράτος μέλος και μητέρα τέκνου, από πρώτο γάμο, το οποίο είναι πολίτης της Ένωσης, και με το τέκνο από τον δικό τους γάμο, το οποίο έχει επίσης την ιδιότητα υπηκόου τρίτης χώρας, εμπίπτουν στην οδηγία 2003/86, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως.

Πράγματι, λαμβανομένου υπόψη του επιδιωκόμενου με την οδηγία 2003/86 σκοπού, ο οποίος είναι η διευκόλυνση της οικογενειακής επανενώσεως και η προστασία την οποία αποσκοπεί να χορηγήσει στους υπηκόους τρίτων χωρών, μεταξύ άλλων στους ανηλίκους, η εφαρμογή της οδηγίας αυτής δεν δύναται να αποκλεισθεί λόγω του γεγονότος και μόνον ότι ο ένας εκ των δύο γονέων του ανηλίκου, υπηκόου τρίτης χώρας, είναι επίσης γονέας πολίτη της Ένωσης, από πρώτο γάμο.

(βλ. σκέψεις 68, 69, 82 και διατακτ.)

4. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/86, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως, έχει την έννοια ότι, μολονότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να απαιτούν την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων περί του ότι ο συντηρών διαθέτει σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς για την κάλυψη των γενικών αναγκών εξόδων διαβίωσης του ιδίου και των μελών της οικογένειάς του, η δυνατότητα αυτή πρέπει να ασκείται υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 24, παράγραφοι 2 και 3, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία επιβάλλουν στα κράτη μέλη να εξετάζουν τις αιτήσεις οικογενειακής επανενώσεως προς το συμφέρον των ενδιαφερομένων τέκνων και προς διευκόλυνση της οικογενειακής ζωής, χωρίς να θίγουν τον σκοπό της οδηγίας αυτής και την πρακτική της αποτελεσματικότητας.

Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι, κατά γενικό κανόνα, η οικογενειακή επανένωση επιτρέπεται, η κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/86 δυνατότητα πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς. Επομένως, το περιθώριο εκτιμήσεως που παρέχεται στα κράτη μέλη δεν πρέπει να χρησιμοποιείται με τρόπο αντιβαίνοντα προς τον σκοπό της οδηγίας και την πρακτική αποτελεσματικότητά της.

Ασφαλώς, τα άρθρα 7 και 24 του Χάρτη, τονίζοντας τη σημασία της οικογενειακής ζωής για τα τέκνα, δεν έχουν την έννοια ότι στερούν από τα κράτη μέλη το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν όταν εξετάζουν τις αιτήσεις οικογενειακής επανενώσεως. Πάντως, διεξάγοντας τον έλεγχο αυτό και καθορίζοντας, μεταξύ άλλων, αν πληρούνται οι τεθείσες στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/86 προϋποθέσεις, οι διατάξεις της οδηγίας αυτής πρέπει να ερμηνευθούν και να εφαρμοσθούν υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 24, παράγραφοι 2 και 3, του Χάρτη, όπως, εξάλλου, προκύπτει από το γράμμα της αιτιολογικής σκέψεως 2 και του άρθρου 5, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής, που επιβάλλουν στα κράτη μέλη να εξετάζουν τις επίμαχες αιτήσεις οικογενειακής επανενώσεως προς το συμφέρον των εν λόγω τέκνων και επιδιώκοντας τη διευκόλυνση της οικογενειακής ζωής. Επομένως, οι αρμόδιες εθνικές αρχές, κατά τη θέση σε εφαρμογή της οδηγίας 2003/86 και την εξέταση των αιτήσεων οικογενειακής επανενώσεως, πρέπει να προβαίνουν σε ισόρροπη και εύλογη εκτίμηση όλων των εμπλεκόμενων συμφερόντων, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων τέκνων.

(βλ. σκέψεις 74, 79-82 και διατακτ.)